

Til lovforslag nr. L 75. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 11. december 1992

Betænkning

over

Forslag til lov om universiteter m.fl. (universitetsloven)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Nogle af udvalgets spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren og dennes svar herpå samt en henvendelse fra Folkeuniversitetet er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Biologisk Fagudvalg, Studenterrådet på
Biologi, Aarhus Universitet,
Danmarks Forskningsbiblioteksforening,
Dansk Industri,
Dansk Magisterforening,
Danske Studerendes Fællesråd,
Folkeuniversitetet,
Københavns Universitet,
Landsforeningen af Moderate Studenter,
Ph.D.-foreningen,
Polyteknisk Forening,
Studenterrådet ved Aarhus Universitet,
Sydjysk Universitetscenter,
TAP'erne på DTH og
Aarhus Universitet.

Der er af undervisnings- og forskningsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Socialistisk Folkepartis og Fremskridtspartiets medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag.

Flertallet har, under henvisning til lovforslagets § 3, stk. 4, nr. 4 og 5, og § 5, stk. 5, nr. 3, om VIP- og TAP-repræsentation i konsistorium og fakultetsråd, drøftet, hvorledes institutionerne ville udmønte bestemmelserne i statuten i relation til heltids- og deltidsansatte medarbejdere. Flertallet forestiller sig således, at pladserne i konsistorium formentlig normalt forbeholdes ansatte med hovedstilling på institutionen, mens dette ikke behøver at være tilfældet i fakultetsrådene, hvor sammensætningen må afspejle de særlige forhold, der råder, således at f.eks. områder, hvor der pr. tradition er mange deltidsansatte, kan tilgodeses dette ved at fastsætte en valgtret og/eller valgbarhed for deltidsansatte.

Flertallet konkluderede, at lovforslagets valgfrihed for den enkelte institution, herunder mulighed for forskellige løsninger inden for institutionen, er hensigtsmæssig og ønskelig.

Idet flertallet henviser til Sydjysk Universitetscenters (SUC) brev af 13. november 1992 og undervisnings- og forskningsministerens svar på spørgsmål 12, fastslår flertallet, at den hidtil gældende styrelseslov i § 3 indeholdt en bestemmelse om, at der senere oprettes et universitetscenter i Ribe/Esbjerg-området. Bestemmelsen er i de 20 år, der er gået, ikke blevet fulgt op med lovgivning og må derfor betragtes som forældet, men bestemmelsen har siden 1972 dannet en del af grundlaget for de kommunale myndigheders tilskud til den selvvejende institution Sydjysk Universitetscenter (SUC). Bemærkningerne under Folketingets forhandlinger om lovforslaget har siden dan-

net det nødvendige hjemmelsgrundlag for, at de kommunale myndigheder i området og statslige myndigheder har kunnet yde henholdsvis generelt tilskud og tilskud til forskningsbibliotek og Søfartsmedicinsk Institut ved Sydjysk Universitetscenter, som også er anerkendt som europæisk dokumentationscenter. Uanset ophævelsen af loven er denne mulighed opretholdt.

Flertallet konstaterer, at der ikke med lovforslaget er sket nogen ændring i SUC's situation.

Idet flertallet henviser til Folkeuniversitetets henvendelse af 13. november 1992 (optrykt som bilag til betænkningen) og undervisnings- og forskningsministerens svar på spørgsmål 24, konstaterer flertallet, at der ikke med dette lovforslag er sket nogen ændring i forhold til i dag, jf. lov om støtte til folkeoplysning, § 43 (lov nr. 410 af 13. juni 1990).

Med hensyn til oprettelse af forskeruddannelsesnævns forudsætter flertallet

- at sådanne er dækket af § 8,
- at oprettelse af studienævns for Ph.D.-uddannelsen er en lokal beslutning, og
- at der ikke er krav om, at der oprettes mere end ét studienævns for Ph.D.-uddannelsen på hvert hovedområde.

Flertallet mener således ikke, at der er behov for en særlig bestemmelse i loven.

Flertallet har i forbindelse med det stillede ændringsforslag til § 8, stk. 3, forespurgt undervisnings- og forskningsministeren, om det ville være hensigtsmæssigt i lovforslaget at indføje følgende: »Hvis der ved afstemningen om studieordningen er stemmelighed, skal der på det førstkomende studienævnsmøde foretages en ny afstemning. Ved fortsat stemmelighed kan sagen indbringes for fakultetsrådet.«

Undervisnings- og forskningsministeren har svaret, at studienævnet også uden en sådan bestemmelse vil kunne fastlægge en sådan praksis, og har ikke kunnet anbefale en sådan detaljering af procedurer i lovforslaget.

Flertallet har med stor forundring læst SF's udtalelse i betænkningen og forundres navnlig over sprogbugen, hvor der tales om diktatur, nepotisme, indavl og meget mere. Både SF's udtalelse og ændringsforslagene er gennemsyrede af manglende tro på den sunde fornuft på og tillid til institutionerne. Det vidner en del af ændringsforslagene om, idet de er gentagelser

af lovforslagets tekst, men er tilføjet et »kontrolreglement«.

SF har bl.a. sat sig som mål at begrænse antallet og især størrelsen af råd og nævn. Det er ikke lykkedes. Der er i SF's forslag stort set alle de kendte råd og nævn – og mulighed for at oprette flere.

SF's ønske om klarere ansvarsfordeling er heller ikke lykkedes i særlig høj grad. Navnlig har flertallet studset over SF's ændringsforslag til § 3, men også i andre ændringsforslag er kompetencefordelingen blevet forringet i forhold til lovforslaget.

Flertallet har drøftet det af SF stillede ændringsforslag nr. 15. Flertallet kan ikke gå ind for SF's formulering, men er i øvrigt enig i at understrege, at den enkelte forsker som hidtil selv kan beslutte en bestemt forskningsopgave, i det omfang opgaven er forenelig med instituttets fastlagte virksomhed og de opgaver, institutlederen eventuelt kan have pålagt forskeren.

Et mindretal inden for flertallet (Socialdemokratiets medlemmer af udvalget) udtaler endvidere følgende:

Forud for indgåelsen af forliget om en ny universitetslov er gået mange års ideologisk kamp om styrelseslovens principper om demokrati og medansvar for den interne styring af institutionerne fra alle grupper på læreanstalterne. Den skyttegravskrig, der er ført i de seneste 20 år om styrelsesloven, har betydet, at det ikke har været muligt at lave en revision af loven. Det giver naturligvis problemer, fordi forholdene på universiteterne har ændret sig så meget siden 1973, at loven på en række områder ikke er tidssvarende.

Socialdemokratiets mål med at gå ind i de nye styrelseslovsforhandlinger, som SF fik sat på dagsordenen efter en forespørgselsdebat i Folketinget i marts måned 1990, har været at få en egentlig selvstyrelse for universiteterne – økonomisk og fagligt. Det har vi fået.

Den nye universitetslov er sammen med flerårsaftalen et gedigent brud med de seneste års universitetspolitik her i landet. Vi genindfører nu universiteternes autonomi – økonomisk og fagligt.

Selvstyret er skabt uden afgørende brud med den positive demokratiseringsproces, som opgøret med »professorvældet« førte med sig med 1973-loven – en demokratiseringsproces,

som ikke alene er politisk ønskelig, men også nødvendig, hvis universiteterne skal have de optimale betingelser at producere deres to hovedydelser under, nemlig undervisning og forskning. Disse to hovedopgaver for universiteterne kræver en høj grad af autonomi hos den enkelte medarbejder og stort ansvar og indflydelse på beslutningsprocessen for alle parter.

Principperne i forliget er:

- at institutionerne får tilbageført deres selvstyre,
- at demokratiet fastholdes, således at alle ledere vælges og alle grupper deltager i valgene, at alle grupper er repræsenteret i de styrende organer, og at disse organer har reel beslutningskompetence, og
- at en lang række administrative og styringsmæssige procedurer effektiviseres.

Når de studerende og TAP'erne i dag føler sig dårligt behandlet ved, at deres repræsentation er reduceret i de styrende organer ved den nye tilknytning af eksterne repræsentanter og direkte ledelsesrepræsentation, er denne reaktion forståelig, hvis man ser isoleret på disse organers sammensætning. Men ser man på loven som helhed, er der givet indrømmelser til de studerende og TAP'erne på andre områder. De studerendes indflydelse gennem studienævne er styrket væsentligt. Her har de studerende for alvor en direkte interesse i at gøre studienævnets position så stærk som muligt.

For TAP'ernes vedkommende er der sket en klar præcisering af samarbejdsudvalgenes placering i personalepolitikken på institutionen. Disse sager hører ikke hjemme i de kollegiale organer, men i en samarbejdsudvalgsstreng. Det har været et længe formuleret ønske fra TAP-side, at der kom styr på disse forhold, og at der blev udarbejdet en egentlig personalepolitik. I disse spørgsmål er det vigtigt at have en klart defineret ledelse at indgå aftaler med.

Det er klart, at disse ændringer ikke fjerner baggrunden for de studerendes og TAP'ernes repræsentation i de styrende organer.

Det er som sagt heller ikke sket. Den er blevet reduceret som en konsekvens af ledelsesrepræsentation og eksterne repræsentation.

Et andet mindretal inden for flertallet (Det Radikale Venstres medlem af udvalget) hilser endvidere med tilfredshed, at det er lykkedes

at få skabt basis for opfyldelsen af de ønsker, Forskningspolitisk Råd har udtrykt over for Folketinget vedrørende universitetsområdet. Ønskerne drejede sig især om:

- reelt selvstyre,
- klarere ledelsesstruktur,
- reduktion af størrelsen af de styrende organer,
- større åbning mod det omgivende samfund.

Det nu foreliggende lovforslag med de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag opfylder disse ønsker.

Samtidig er der ved indgåelsen af flerårsaftalen på de videregående uddannelser skabt basis for den ro og langsigtede planlægning, som institutionerne har så hårdt brug for. De to aftaler, aftalen om universitetsloven og flerårsaftalen, hænger derfor nøje sammen. Den fleksibilitet, lovens bestemmelser om statuten giver mulighed for, er en klar udfordring til universiteterne om at udfærdige ordninger, der passer netop til hver enkelt institutions særpræg.

Mindretallet stiller store forventninger til arbejdet i de nye styrende organer. Indførelsen af eksterne repræsentanter ser mindretallet som en inspirationskilde og ikke som et signal til at dominere universitetsarbejdet udefra.

Når styrende organer bliver antalmæssigt mindre, og når nye grupper skal introduceres i organerne, er det ikke muligt at opretholde fuldstændig uændrede repræsentationsforhold for alle hidtidige grupper. Det er mindretallets forventning, at de grupper, der har måttet se deres talmæssige styrke reduceret, alligevel fortsat lægger både engagement og energi for dagen i de styrende organer. For de studerendes vedkommende venter der desuden vigtige opgaver i studienævne, som efter loven får større beføjelser.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

En universitetslov i den form, som den ville have med disse ændringsforslag, ville på en langt bedre måde løse de problemer, som den nuværende styrelseslov giver. Den ville formentlig have kunnet samle flertal her i Tinget, hvis ikke nogle partier havde bundet sig til et ringere lovforslag. Den ville med sikkerhed

have haft bred opbakning på de institutioner, som loven skal gælde for.

En sådan ville have lignet undervisnings- og forskningsministerens lovforslag på to punkter: Den ville have begrænset antallet og især størrelsen af råd og nævn, og den ville have medført en klarere ansvarsplacering end den, der er i den nugældende styrelseslov.

Men i modsætning til ministerens lovforslag ville den have bevaret en demokratisk sammensætning af råd og nævn, og den ville have givet en reel kompetence til de kollegiale organer. Ministerens lovforslag bygger på en stærk mand-filosofi, hvor de valgte ledere får næsten uindskrænket magt, når først de er valgt.

Mindretallets ændringsforslag ville dermed have bevaret den arbejdsglæde hos såvel det videnskabelige som det teknisk-administrative personale og hos de studerende, som medindflydelse på dagligdagen medfører. Det ville med stor sandsynlighed også have medført en reelt stærkere ledelse. Et af mange problemer ved ministerens lovforslag er jo, at når man beder folk om at vælge diktatorer, vil de vige tilbage fra at vælge de mest dynamiske personer. I mindretallets ændringsforslag derimod har de valgte ledere samme handlemuligheder som i ministerens, men i modsætning til i ministerens forslag handler de under ansvar over for valgte organer. Derfor kan handlinger, der alene skyldes magtbrynde, standses, og derved forsvinder frygten for at vælge for idérige ledere.

På centrale områder gør mindretallets ændringsforslag langt mere effektivt op med de reelle problemer i den nugældende styrelseslov. Det gælder eksempelvis den tendens til nepotisme og indavl, som er en af de største trusler mod forskningens kvalitet under de nugældende styrelsesforhold. Her gør ministeren med stor sikkerhed forholdene værre ved at erstatte en trods alt åben procedure med en lukket. I modsætning hertil foreslår mindretallet ansættelseskompetencen bevaret, hvor den hører hjemme, nemlig i fakultetsrådet, men pålægger rektor et ansvar for at påse, at der ikke kan ske favoriseringer ved hjælp af snævre stillingsopslag og skævt sammensatte bedømmelsesudvalg.

Også på et andet punkt gør mindretallets ændringsforslag mere effektivt op med skavanke i den nuværende styrelseslov, nemlig med

hensyn til det videnskabelige personales ekstrajob. Her har ministerens lovforslag kun en vag sætning i bemærkningerne om, at »instituttlederen skal orienteres om medarbejdernes bijob, i det omfang disse skønnes at have indflydelse på hovedstillingen«. I modsætning hertil fastslår mindretallet i lovteksten, at »medarbejdernes eksterne arbejdsopgaver, bortset fra offentlige hverv, skal forelægges instituttlederen til godkendelse«. Mindretallets ændringsforslag lægger ikke på nogen måde op til, at universitetsansatte ikke bør udføre opgaver for omverdenen, tværtimod. Men det lægger op til gennemsigtighed på området og dermed til klare aftaler om, hvornår de ansatte kan påtage sig opgaver på helt privat basis, og hvornår opgaver bør udføres efter reglerne om indtægtsdækket virksomhed.

Også vedrørende studienævnets mulighed for at nå til afgørelser er mindretallets ændringsforslag langt mere hensigtsmæssigt. Ministeren lægger op til, at lærergruppen i tilfælde af uenighed mellem lærere og studerende kan spille på muligheden for at flytte afgørelsen op i fakultetsrådet. Mindretallets ændringsforslag forudsætter, at de to parter skal tale sig til enighed. I de få tilfælde, hvor dette ikke måtte være muligt og der derfor opstår handlingslammelse, har dekan og rektor kompetence til at gribe ind og træffe afgørelsen.

Også vedrørende forskningsfriheden sikrer mindretallets ændringsforslag den mere effektivt end ministerens uden at indskrænke institutledelsens muligheder for at sørge for, at instituttet er en samarbejdende enhed.

Sammenlagt løser ministerens lovforslag kun i begrænset omfang problemerne i den nugældende styrelseslov, men skaber til gengæld mange andre. Mindretallets ændringsforslag sikrer derimod, at alle problemer kan blive løst, og at institutionerne kan blive ledet effektivt, men griber ikke ind over for det bedste i den eksisterende styrelseslov, nemlig hver enkelt medarbejders og studerendes indflydelse på sin dagligdag.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 2, 20, 27 og 28 stillede ændringsforslag, men ændringsforslag nr. 22 vil aldrig kunne være andet end en forklud-

rende faktor, hvorfor Fremskridtspartiet holder fast ved den oprindelige formulering.

Ændringsforslag

Til § 3

Af et *mindretal* (SF):

1) *Stk. 2* affattes således:

»*Stk. 2.* Konsistorium træffer afgørelse om:

- 1) Institutionens organisation, herunder fakultets- og institutstrukturen.
- 2) Institutionens budget.
- 3) Forslag til statut. I statuten fastsættes de nærmere regler om institutionens styrelse, de kollegiale organers virksomhed, regler om valg m.v. Valgmåderne skal fastsættes med henblik på at sikre en rimelig repræsentation af mindretalsgrupper. Der kan i statuten oprettes permanente udvalg og kollegiale råd med selvstændige opgaver i tilknytning til de kollegiale organer. Statuten godkendes af undervisnings- og forskningsministeren.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF):

2) *Stk. 2, nr. 3*, affattes således:

- »3) Forslag til statut. I statuten fastsættes de nærmere regler om institutionens styrelse, de kollegiale organers virksomhed, regler om valg m.v. Valgmåderne skal fastsættes med henblik på at sikre en rimelig repræsentation af mindretalsgrupper. Hvis det i statuten fastlægges, at deltidsansatte medarbejdere har stemmeret og er valgbar til konsistorium og fakultetsråd, kan det samtidig besluttes, at Ph.D.-studerende i denne relation er at betragte som deltidsansatte.«

Af et *mindretal* (SF):

3) *Stk. 3* affattes således:

»*Stk. 3.* Medlemmer af konsistorium kan til enhver tid kræve indsigt i institutionens løbende drift og rektors afgørelser. Konsistorium skal høres forud for væsentlige beslutninger og kan på eget initiativ tage sager op til behand-

ling. Konsistorium har pligt til at drøfte de forhold, rektor forelægger.«

4) *Stk. 4* affattes således:

»*Stk. 4.* Konsistorium, der består af 1 formand og 16 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Rektor er født formand.
- 2) 2 udefra kommende medlemmer. Det fastsættes i statuten, hvorledes disse udpeges. Medlemmerne skal være sagkyndige i spørgsmål vedrørende forskning og højere uddannelse.
- 3) 6 medlemmer valgt af de videnskabelige medarbejdere og lærere.
- 4) 4 medlemmer valgt af og blandt det teknisk-administrative personale.
- 5) 4 medlemmer valgt af og blandt de studerende.«

Til § 4

5) *Stk. 3* affattes således:

»*Stk. 3.* Rektor kan i særlige tilfælde og efter § 5, stk. 3, beslutte, at der inden valgperiodens udløb skal udskrives nyvalg til dekanhverv, fakultetsråd, institutbestyrelse og studienævn. Rektor kan endvidere i særlige tilfælde overtage fakultetsråds, institutbestyrelsers og studienævnenes opgaver, hvorved § 5, stk. 1-3, § 7, stk. 2, og § 8, stk. 3-5, fraviges. Sådanne beslutninger forelægges snarest for konsistorium.«

6) *Stk. 5* affattes således:

»*Stk. 5.* Rektor udskriver inden valgperiodens udløb nyvalg til rektorhvervet, hvis mindst 12 af konsistoriums medlemmer beslutter dette.«

Til § 5

7) *Stk. 2* affattes således:

»*Stk. 2.* Fakultetsrådet har følgende opgaver:

- 1) Godkendelse af studieordninger.
- 2) Afgørelse om stillingsopslag vedrørende heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere.
- 3) Nedsættelse af fagkyndige udvalg til bedømmelse af ansøgere til stillinger som heltidsbeskæftiget videnskabelig medarbejder.

Udvalgene afgiver indstilling til fakultetsrådet.

- 4) Afgørelse om ansættelse eller indstilling om ansættelse i stillinger som heltidsbeskæftiget videnskabelig medarbejder.
- 5) Nedsættelse af fagkyndige udvalg til bedømmelse af videnskabelige arbejder med henblik på erhvervelse af Ph.D.- og doktorgrader. Udvalgene afgiver indstilling til fakultetsrådet.
- 6) Tildeling af Ph.D.- og doktorgrader.«

8) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Medlemmer af fakultetsrådet kan til enhver tid kræve indsigt i fakultetets løbende drift og dekanens afgørelser. Fakultetsrådet skal høres forud for væsentlige beslutninger og kan på eget initiativ tage sager op til behandling. Fakultetsrådet har pligt til at drøfte de forhold, dekanen forelægger.«

Stk. 3-6 bliver herefter stk. 4-7.

9) Stk. 3, der bliver stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Rektor udskriver inden valgperiodens udløb nyvalg til dekanhvervet, hvis mindst $\frac{3}{4}$ af fakultetsrådets medlemmer, bortset fra dekanen, indstiller dette.«

10) Stk. 5, der bliver stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Fakultetsrådet, der består af 1 formand og 11 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Dekanen er født formand.
- 2) 5 medlemmer valgt af og blandt de videnskabelige medarbejdere og lærere.
- 3) 3 medlemmer valgt af og blandt det teknisk-administrative personale.
- 4) 3 medlemmer valgt af og blandt de studerende.«

Til § 6

11) Stk. 2 affattes således:

»Stk. 2. Dekanen kan i særlige tilfælde og efter § 7, stk. 8, og § 8, stk. 8, beslutte, at der inden valgperiodens udløb skal udskrives nyvalg til institutleder- og studieledervhvet. Sådanne beslutninger forelægges snarest for fakultetsrådet.«

Til § 7

12) Stk. 1 affattes således:

»Forskning og aktiviteter i tilknytning hertil ved institutionen foregår normalt ved institutter. Ved hvert institut vælges en institutleder, en institutbestyrelse og et institutråd. Hvis der er færre end 10 videnskabelige medarbejdere på instituttet, kan valg af en institutbestyrelse undlades.«

13) Stk. 2 affattes således:

»Stk. 2. Bestyrelsen fastlægger generelle retningslinier for instituttets virksomhed og udvikling og træffer afgørelse om instituttets budget inden for de rammer, fakultetsrådet har fastlagt. Institutets og medarbejdernes aftaler om varetagelse af eksternt finansierede forskningsprojekter skal forelægges bestyrelsen til godkendelse. Bestyrelsen afgiver indstilling til fakultetsrådet om forslag til stillingsopslag og om forslag til nedsættelse af fagkyndige bedømmelsesudvalg. Medlemmer af institutbestyrelsen kan til enhver tid kræve indsigt i instituttets løbende drift og institutlederens afgørelser. Institutbestyrelsen skal høres forud for væsentlige beslutninger og kan på eget initiativ tage sager op til behandling.«

14) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Institutrådet drøfter institutbestyrelsens oplæg til fastlæggelse af generelle retningslinier for instituttets virksomhed samt øvrige spørgsmål, som har betydning for instituttets langsigtede udviklingsstrategi, forskningsprofil og opgaveengagement. Institutrådet består af de videnskabelige og teknisk-administrative medarbejdere ved instituttet, stipendiat og Ph.D.-studerende tilknyttet instituttet samt et antal repræsentanter for de studerende, der modtager undervisning fra instituttet. Antallet af studerende fastsættes i statuten, men skal være mindst 2 og højst $\frac{1}{4}$ af antallet af videnskabelige medarbejdere.«

Stk. 3-6 bliver herefter stk. 4-7.

15) Stk. 3, der bliver stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Institutlederen varetager efter bemyndigelse fra rektor og efter retningslinier fastlagt af bestyrelsen instituttets daglige ledelse, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Institutlederen kan pålægge

medarbejdere at løse bestemte opgaver med respekt for deres frie valg af videnskabelige teorier og metoder. En medarbejder kan ikke gennem pålagte opgaver afskæres fra at iværksætte en bestemt forskningsopgave, såfremt den falder inden for vedkommendes ansættelsesområde. Medarbejdernes eksterne arbejdsopgaver, bortset fra offentlige hverv, skal forelægges institutlederen til godkendelse.«

16) Stk. 4, der bliver stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. Institutlederen vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer ved instituttet for normalt 3 år med mulighed for genvalg. Institutlederen vælges af institutrådet. Dekanen godkender den valgte institutleder.«

17) Stk. 5, der bliver stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Institutbestyrelsen, der består af en formand og 7 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Institutlederen er født formand.
- 2) 3 medlemmer vælges blandt instituttets faste videnskabelige medarbejdere af instituttets videnskabelige medarbejdere med hovedstilling ved instituttet.
- 3) 2 medlemmer vælges af og blandt instituttets teknisk-administrative medarbejdere.
- 4) 2 medlemmer vælges af og blandt de studerende i institutrådet.«

18) Stk. 6, der bliver stk. 7, udgår.

19) Stk. 8 affattes således:

»Stk. 8. Dekanen udskriver inden valgperiodens udløb nyvalg til hvervet som institutleder, hvis mindst $\frac{2}{3}$ af institutbestyrelsens medlemmer, bortset fra institutlederen, indstiller dette.«

Til § 8

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF):

20) Stk. 1 affattes således:

»For hver uddannelse eller for flere uddannelser nedsættes et studienævn.«

Af et *mindretal* (SF):

21) Stk. 3 udgår.

Stk. 4-8 bliver herefter stk. 3-7.

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF og FP):

22) Stk. 3 affattes således:

»Stk. 3. Ved stemmelighed træffer fakultetsrådet afgørelsen.«

Af et *mindretal* (SF):

23) Stk. 4, der bliver stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Studienævnet har følgende opgaver:

- 1) Udarbejdelse af studieordning.
- 2) Fastlæggelse af undervisningsplanen, herunder rekvirering af undervisning, efter indstilling fra studielederen.
- 3) Ansættelse af eksterne lektorer, undervisningsassistenter og hjælpelærere efter indstilling fra studielederen.

Studienævnet kan på eget initiativ tage sager op til behandling.«

24) Stk. 8, der bliver stk. 7, affattes således:

»Stk. 7. Dekanen udskriver inden valgperiodens udløb nyvalg til hvervet som studienævnens formand, hvis mindst $\frac{2}{3}$ af studienævnets medlemmer, bortset fra formanden, indstiller dette.«

Ny paragraf

25) I kapitel 4 indsættes før § 11 som ny paragraf:

»§ 01. Undervisnings- og forskningsministeren er øverste forvaltningsmyndighed for de institutioner, der er omfattet af loven.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan dog kun træffe afgørelse om institutionernes forhold, i det omfang det udtrykkeligt er hjemlet i loven, og har ikke mulighed for ex officio at gribe ind i de afgørelser, der efter loven er henlagt til institutionerne.«

Til § 12

26) Paragraffen affattes således:

»§ 12. Undervisnings- og forskningsministeren kan godkende undtagelser fra lovens bestemmelser efter forslag fra konsistorium.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte særlige regler for institutioner eller dele heraf, som varetager særlige opgaver med forpligtelser for det offentlige.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF):

Til § 13

27) *Stk. 2* affattes således:

»*Stk. 2.* De, der var valgt som rektorer, prorektorer, dekaner og prodekaner på tidspunktet for lovens ikrafttræden, fortsætter i deres hverv, indtil en statut er fastsat og valg er afholdt efter denne, jf. stk. 5.«

28) *Stk. 6* affattes således:

»*Stk. 6.* Undervisnings- og forskningsministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra stk. 2 og 5.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Med ændringen fra »godkender« til »træffer afgørelse om« i indledningen præciseres det, at konsistorium i forbindelse med behandlingen af og beslutningen om de pågældende forhold har kompetence til af egen drift at foretage ændringer i de fremlagte forslag. Det forudsættes således stadig, at forslagene som udgangspunkt udarbejdes af rektor.

Tilføjjelsen i nr. 3 tilsigter, at der bliver mulighed for at oprette permanente udvalg og underordnede kollegiale råd, som det meget stærkt har været ønsket i flere af institutionernes høringsvar. Permanente udvalg og kollegiale råd kan oprettes i statuten og tillægges en selvstændig kompetence inden for rammerne af de opgaver, som er tillagt det kollegiale organ, de er tilknyttet. Beslutninger truffet i sådanne udvalg eller råd skal altid forelægges det kollegiale organs formand (leder) med henblik på, at de er i overensstemmelse med det kollegiale organs beslutninger eller de retningslinier, det har udstukket. Enhver beslutning kan forelægges til endelig afgørelse for

det kollegiale organ af formanden eller efter ønske fra enkelte af dets medlemmer. Ved denne formulering sikres det, at den kompetence, der er tillagt lederne henholdsvis de kollegiale organer, ikke anfægtes.

Til nr. 2

Den ændrede formulering skal ses i lyset af, at Ph.D.-studerende generelt i lovforslaget er omfattet af bestemmelserne, der vedrører de studerende. Men i det omfang den enkelte institution giver deltidsansatte valget og valgbarhed til konsistorium og fakultetsråd, kan det være ønskeligt, at Ph.D.-studerende lige stilles med f.eks. undervisningsassistenter. Blot må det sikres, at de Ph.D.-studerende ikke opnår rettigheder i begge grupper.

Til nr. 3 og 8

Uden indsigt i sagsbehandlingen er det ikke muligt for medlemmerne af de kollegiale organer at kontrollere, hvorvidt og hvordan lederne efterlever de udstukne retningslinier, og at indhøste et erfaringsgrundlag for en rationel løbende korrektion af disse retningslinier. Dette nødvendiggør endvidere, at de kollegiale organer har adgang til at blive hørt forud for væsentlige konkrete dispositioner, samt at de på eget initiativ kan tage sager op. Konsistorium har som konsekvens heraf ret til at udtale sig i alle sager af væsentlig betydning for institutionens organisation og virksomhed. Lovforslagets formulering er således indeholdt i ændringsforslaget.

Til nr. 4

Ændringsforslaget tilsigter at bevare den nuværende procentandel i konsistorium for TAP- og studentgruppen, idet dog rektor i modsætning til i den gældende lov ikke indgår i procentberegningen.

For at øge muligheden for, at loven kan tilpasses de enkelte institutioners særlige forhold, foreslås det, at reglerne om, hvordan og af hvem de udefra kommende medlemmer udpeges, fastsættes i statuten.

I forhold til lovforslaget udvider ændringsforslaget antallet af medlemmer i konsistorium med 2 pladser, bl.a. for at give mulighed for, at institutioner, der måtte ønske det, kan gøre så-

Bet. o. lovf. om universiteter m.fl.

vel 5 dekaner som prorektor til fødte medlemmer af konsistorium.

Med formuleringen om, at de 6 VIP-medlemmer vælges blandt (men ikke nødvendigvis af) de videnskabelige medarbejdere og lærere, er det overladt til institutionen i statuten at fastlægge, i hvilket omfang VIP-repræsentationen skal udgøres af valgte ledere (dekaner, prorektor) som fødte medlemmer, eller om de skal vælges ved almindeligt valg af og blandt den samlede VIP-gruppe. I sidstnævnte tilfælde må det forudsættes, at dekaner og en eventuel prorektor har møde- og taleret i konsistorium.

Til nr. 5 og 11

Ændringsforslagene fjerner rektors mulighed for i særlige tilfælde at overtage konsistoriums beføjelser. Det forekommer ikke rimeligt, at rektor af egen drift skal kunne fratage institutionens øverste kollegiale organ dets beføjelser. Den sikring af kollegial indflydelse, der efter lovforslaget ligger i, at rektor skal have f.eks. budgetforslaget godkendt i konsistorium, bliver illusorisk, hvis rektor i konflikttilfælde kan overtage organets beføjelser og selv godkende sit eget budgetforslag. Lovforslaget fremstår tillige inkonsekvent på dette punkt, da konsistorium ikke er nævnt blandt de organer, hvortil rektor kan beslutte at udskrive nyvalg.

Da rektors beføjelser til at udskrive nyvalg og overtage organernes beføjelser efter lovforslagets bemærkninger bør være en absolut undtagelse, der kun anvendes i tilfælde af alvorlig misrøgt, forekommer det rimeligt, at konsistorium snarest skal orienteres og have lejlighed til at drøfte sagen, hvis der opstår en sådan situation.

Tilsvarende gælder for fakultetsrådet, hvis dekanen udskriver nyvalg til institutleder- eller studielederværet.

Til nr. 6

Ændringsforslaget tilsigter at give en i forhold til lovforslaget mere realistisk mulighed for, at konsistorium kan bringe en rektors hverv til afslutning. De 12 medlemmer svarer til $\frac{3}{4}$ af konsistoriums medlemmer (når bortses fra rektor), hvorved majoritetskravet svarer til

det i lovforslagets § 5, stk. 3, fastsatte vedrørende nyvalg til dekanposten.

Til nr. 7

Det er studienævnet, der udarbejder studieordningen, jf. § 8, stk. 4. Fakultetsrådet skal ved godkendelsen af studieordningen alene påse, at denne ikke strider mod den gældende bekendtgørelse, og at den kan gennemføres inden for de til uddannelsen givne bevillingsrammer.

Af hensyn til, at ansættelsen af det faste videnskabelige personale (adjunkter, lektorer og professorer) er af afgørende betydning for udviklingen af institutionernes langsigtede faglige profil, bør beslutninger i disse anliggender fortsat træffes af de kollegiale organer. I overensstemmelse hermed er beslutninger vedrørende stillingsopslag, nedsættelse af faglige bedømmelsesudvalg og stillingtagen til de faglige udvalgs indstillinger derfor henlagt til fakultetsrådet (eventuelt konsistorium). Institutbestyrelserne afgiver til fakultetsrådet forslag til stillingsopslag og forslag til sammensætning af fagkyndige bedømmelsesudvalg.

Rektor skal, som ansvarlig for legaliteten i institutionens afgørelser, påse, at stillingsopslag har en sådan faglig bredde, at de muliggør en reel konkurrencesituation blandt kvalificerede ansøgere. Ligeledes skal rektor påse, at bedømmelsesudvalgene er sammensat således, at der ikke kan rejses tvivl om deres upartiskhed såvel i relation til de konkrete ansøgere som i relation til institutionsinterne interesser.

Til nr. 9, 19 og 24

Ændringsforslagene tilsigter at præcisere, at rektor skal udskrive nyvalg, hvis $\frac{3}{4}$ af fakultetsrådets medlemmer beslutter dette. Samtidig er fakultetsrådets muligheder for at kræve nyvalg ikke afgrænset til situationer, hvor dekanen undlader at overholde fakultetsrådets planer. Der kan således tænkes andre, nok så væsentlige situationer, hvor et fakultetsråd ønsker at kunne afsætte en dekan, der er kørt fast eller kørt træt.

Tilsvarende ændres bestemmelserne om dekanens pligt til at udskrive nyvalg til hverv som institutleder og studieleder.

Til nr. 10

Ændringsforslaget tilsigter for det første at fjerne de eksterne medlemmer af fakultetsrådet, idet det anses for tilstrækkeligt for sikringen af offentlighedens indsigt i institutionernes ledelse, at der er eksterne repræsentanter i konsistorium. Ændringsforslaget er dermed på linie med bemærkningerne i en række af institutionernes høringssvar.

For det andet ændres sammensætningen af organet, så procentfordelingen mellem de enkelte grupper svarer til den gældende lovs, hvilket ikke ses at have givet problemer.

Til nr. 12, 14 og 16

Ændringsforslagene medfører, at der skal etableres et institutråd. Institutrådet har ingen besluttende kompetence, men skal drøfte anliggender, der vedrører den overordnede og langsigtede faglige udvikling af instituttet. Institutrådet vil normalt kun holde møde 1-2 gange årligt, eventuelt i form af »institutdage«, hvor man gennemdrøfter forskningsprofil og strategiudvikling for instituttet og i øvrigt har lejlighed til at drøfte, hvordan instituttet fungerer i det daglige.

Samtidig fungerer institutrådet som valgfor-samling ved valg af institutleder og ved udpegningen af de 2 studenterrepræsentanter til institutbestyrelsen.

Til nr. 13

En forudsætning for, at bestyrelsen har reel mulighed for at udøve det overordnede ansvar for instituttets budgetlægning og økonomiske dispositioner, er, at bestyrelsen har indsigt i de aftaler, der indgås om eksternt finansierede projekter, hvad enten kontrahenten er instituttet eller enkelte medarbejdere. Da sådanne projekter kan medføre væsentlige budgetmæssige bindinger for instituttet, skal bestyrelsen have kontrakterne forelagt til godkendelse. Det forudsættes, at der foreligger vægtige begrundelser, hvis en institutbestyrelse afviser at godkende en kontrakt.

Vedrørende ændringen af »godkender« til »træffer afgørelse om« henvises til bemærkningerne til nr. 1.

Vedrørende bestyrelsens opgaver i forbindelse med besættelse af faste videnskabelige stillinger henvises til bemærkningerne til nr. 7.

Til nr. 15

Ændringsforslaget tilsigter dels at præcisere, at forskningsfriheden omfatter både metoder og teorier, dels at sikre, at ingen forsker over tid kan afskæres fra at optage en ønsket forskningsopgave ved løbende at få pålagt bestemte arbejdsopgaver. Der henvises i den forbindelse til undervisnings- og forskningsministerens svar på udvalgets spørgsmål 9, der er optrykt som bilag til betænkningen, og hvoraf fremgår, at dette vil kunne være en potentiel mulighed med lovforslagets formulering. Det må således anses for et helt fundamentalt krav til forskningsfriheden ved de videregående uddannelsesinstitutioner, at en institutleder ikke har mulighed for at udøve nogen form for indirekte censur over for kontroversielle forskere eller forskningsprojekter ved at holde de pågældende travlt beskæftigede med beordrede forskningsopgaver.

Som en følge af institutlederens pligt til at påse, at medarbejderne udfører de arbejdsopgaver, som de ifølge deres ansvar er forpligtede til, skal institutbestyreren orienteres om alle eksterne opgaver og bijob, når bortses fra enkeltstående og kortvarige opgaver. Hvis institutlederen skønner, at aktiviteterne antager et sådant omfang, at de påviseligt påvirker medarbejderens muligheder for at varetage sine institutmæssige forpligtelser, skal institutlederen have ret til at kræve aktiviteterne begrænset. Dette gælder dog ikke for borgerlige ombud eller andre offentlige hverv.

Til nr. 17 og 18

Da institutbestyrelsen i praksis vil komme til at fungere som institutlederens referencegruppe og rådgivningsforum i forbindelse med dennes udøvelse af ledelsesforpligtelser, anses det for hensigtsmæssigt, at institutbestyrelsen i alle tilfælde får en størrelse, der sikrer en rimelig repræsentation for instituttets personalegrupper.

Da beslutninger vedrørende de generelle retningslinier for institutternes virksomhed og prioriteringen af de forskningsmæssige indsatsområder har store konsekvenser for de faktiske udviklingsmuligheder og faglige input i uddannelserne, anses det for væsentligt, at også de studerende har reel mulighed for at deltage i drøftelser og beslutninger om disse for-

hold. De to pladser til de studerende muliggør, at der kan vælges repræsentanter såvel for de Ph.D.-studerende som for de øvrige studerende. Nærmere regler om valg af de studerende fastsættes i statuten.

Stk. 6 udgår som en logisk konsekvens af ændringen af stk. 5.

Til nr. 20

Formuleringen er ændret for at gøre det muligt, at institutioner, som i dag har ét studienavn for flere uddannelser, kan fortsætte denne ordning.

Til nr. 21

Da studielederen i vidt omfang udøver sine ledelsesfunktioner inden for den af studienævnet fastlagte undervisningsplan, vil det være underminerende for legitimiteten i studieleders beslutninger, hvis undervisningsplanen efter stemmelighed kan vedtages med studieleders egen stemme som udslagsgivende. Denne bestemmelse bør derfor udgå af loven. Uden bestemmelsen vil reglen være, at ved stemmelighed bortfalder det forslag, hvorom der er stemt. I en række tilfælde er dette uproblematisk, men i andre tilfælde, f.eks. ved fastlæggelse af en undervisningsplan, skal der træffes en afgørelse. I disse tilfælde vil rektor i medfør af lovforslagets § 4, stk. 3, have hjemmel til at afgøre sagen. Beføjelsen vil typisk være delegeret til dekanen. Der er derfor ikke behov for en ny bestemmelse til erstatning for § 8, stk. 3.

Til nr. 22

I det oprindelige lovforslag var formandens stemme udslagsgivende. Dette er ændret således, at det i stedet er fakultetsrådet, der træffer afgørelse ved stemmelighed.

Til nr. 23

Ændringsforslaget tilsigter:

- 1) at præcisere, at studienævnet udarbejder studieordningen, jf. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7,
- 2) at præcisere, at studienævnet ved formuleringen »fastlægger« har ret til at ændre i det fremlagte forslag fra studielederen,

- 3) at henlægge godkendelsen vedrørende ansættelse i rene undervisningsstillinger til studienævnet. Det er studielederen, der eventuelt efter regler fastsat af undervisningsministeren forestår selve bedømmelsesarbejdet og afgiver indstilling til studienævnet. Såfremt ansættelsesreglerne ikke reguleres i en ministeriel bekendtgørelse (jf. lovforslagets § 2, stk. 2, nr. 3), kan der i statuten fastsættes regler om, at eventuel forkastelse af studieleders indstilling skal ske med kvalificeret flertal.

Til nr. 25

Ændringsforslaget tilsigter ingen realitetsændringer i forhold til lovforslagets bemærkninger om institutionernes selvstyre, jf. lovforslaget side 7, sp. 1. Da dette forhold imidlertid er af afgørende betydning, dels principielt, dels i forhold til ministerens muligheder for efter ministeransvarlighedsloven at blive stillet til ansvar for institutionernes handlinger eller efter politisk pres at blive tvunget til indgreb i disse, må det anses for væsentligt, at det forvaltningsretlige forhold mellem ministeren og institutionerne reguleres i selve loven.

Til nr. 26

Ændringsforslaget til stk. 1 præciserer, at forslag til ændringer af lovens bestemmelser skal hidrøre fra konsistorium. Dette vil være en naturlig følge af den kompetence til at fastlægge institutionens organisation og retningslinier for dens langsigtede virksomhed, der efter lovforslaget er tillagt konsistorium.

Ændringsforslaget til stk. 2 præciserer, at de områder, hvor ministeren af egen drift kan fastsætte særstyreordninger, alene vedrører de institutioner eller dele heraf, der er pålagt særlige forpligtelser i forhold til det offentlige. Det vil typisk være de institutter, museer og samlinger, der efter den gældende lov er omfattet af § 31 og § 32. Fremover vil dog også de institutioner, der har egne forskningsbiblioteker, der står til rådighed for offentligheden, skulle have disse reguleret med hjemmel i denne bestemmelse.

For så vidt angår de øvrige forhold, der nævnes i lovforslagets bemærkninger til § 12, stk. 2 (f.eks. uddannelsesforløb, der gennemføres i samarbejde mellem flere institutioner), vil be-

hovet for særlige regler i disse tilfælde kunne fastsættes med hjemmel i stk. 1.

Til nr. 27 og 28

Ændringsforslagene er begrundet i, at der kan være institutioner, som vil have vanskeligheder ved at opfylde bestemmelserne på grund

af nyvalg til forskellige poster umiddelbart inden lovens ikrafttrædelse.

Samtidig er det fastslået, at prorektor og prodekaner på tidspunktet for lovens ikrafttræden også kan blive siddende, hvorved de kan overtage rektors og dekaners hverv i tilfælde af disses forfald.

Poul Andersen (S) Helle Degn (S) Jytte Hilden (S) Frank Jensen (S)

Else Marie Mortensen (S) Anne-Marie Meldgaard (S) Rahbæk Møller (SF)

Ebba Strange (SF) Jette Pors (CD) nfm. Eva Møller (KF) Jens Jørgensen (KF)

Pia Christmas-Møller (KF) Anders Mølgaard (V) Hanne Severinsen (V) fmd.

Køpke Christensen (FP) Ole Vig Jensen (RV) Lysholm Christensen (KRF)

Bilag 1

Nogle af udvalgets spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 1:

»Hvilke initiativer agter ministeren at tage for at sikre rammerne for de danske forskningsbiblioteker, der er tilknyttet de institutioner, universitetsloven omfatter?«

Svar:

Jeg vil tage initiativ til – sammen med kulturministeren – at overveje et fælles regelsæt for de biblioteker, der er led i et samlet bibliotekssystem, og som har en biblioteksforpligtelse ud over den enkelte institution.

Spørgsmål 3:

»Vil ministeren indhente et uvildigt forvaltningsretligt responsum (f.eks. fra en professor i forvaltningsret) vedrørende den måde, som begrænsningerne i ministerens forvaltningsmyndighed i forhold til institutionerne juridisk har fundet udtryk i lovforslaget på? Det bemærkes i den forbindelse, at begrænsningen i ministerens almindelige forvaltningsmyndighed alene fremgår af bemærkningerne. Tydeligst fremgår den af de generelle bemærkninger s. 7, men tilige i bemærkningerne til § 11, der dog alene vedrører klageadgangen. Det kan således betvivles, at den anvendte form er juridisk holdbar i henseende til en begrænsning af de almindelige forvaltningsbeføjelser, ministeren som udgangspunkt har i henhold til gældende regler om ministeransvarlighed. Spørgsmålet skal ses i lyset af, at Folketingets Ombudsmand i 1972 henstillede til Undervisningsministeriet at præcisere ministerens beføjelser over for institutionerne (jf. bemærkningerne til § 35 i den kommenterede styrelseslov, s. 95).«

Svar:

Jeg vedlægger Justitsministeriets udtalelse af 23. oktober 1992, hvoraf det blandt andet fremgår, at Justitsministeriet antager, at der ved reglerne om institutionernes styrelse i lovforslagets kapitel 2 etableres et selvstyre for institutionerne. Undervisningsministeren har således efter Justitsministeriets opfattelse ikke

mulighed for ex officio at gribe ind i de afgørelser, som efter forslaget skal træffes af institutionerne. Undervisningsministeren kan alene træffe afgørelse om institutionernes forhold, i det omfang det følger af forslaget.

Såfremt Justitsministeriets responsum ikke anses for tilstrækkeligt, vil jeg naturligvis indhente endnu et, hvis udvalget pålægger mig det.

Spørgsmål 7:

»Kan ministeren oplyse, om rektor i kraft af sin almindelige instruktionsbeføjelse over for valgte ledere (dekaner, institutbestyrere) og ansatte ledere (administrationschef, overbibliotekar) har kompetence til at give instruktioner om disses stillingtagen til afgørelser i konsistorium, hvis de indgår som repræsentanter for ledelsen?«

Svar:

Et medlem af konsistorium, der sidder som repræsentant for ledelsen, hvad enten der er tale om en valgt leder eller en ansat leder, sidder i dette organ som repræsentant for den samlede ledelse og ikke som repræsentant for rektor.

Spørgsmål 9:

»Kan ministeren i forlængelse af spørgsmål 8 oplyse, om det i medfør af bemærkningerne til § 7, stk. 3, om institutlederens beføjelser til at beslutte, om et bestemt forskningsområde skal tages op, vil være muligt for institutlederen at afskære en forsker fra at iværksætte en bestemt forskningsopgave, såfremt den falder inden for vedkommendes ansættelsesområdet?«

Svar:

Idet jeg henviser til besvarelsen af spørgsmål 8, kan det tænkes, at en forsker må opgive eller udskyde en bestemt forskningsopgave, selv om opgaven ligger inden for ansættelsesområdet. Institutlederen kan ikke afskære en

forsker fra at iværksætte en bestemt forskningsopgave, der falder inden for vedkommendes ansættelsesområde, hvis forskeren *ikke* er pålagt andre arbejdsopgaver, der nødvendiggør en prioritering.

Spørgsmål 12:

»Udvalget anmoder om ministerens kommentar til henvendelse af 13. november 1992 fra Sydjysk Universitetscenter vedrørende ovennævnte lovforslag, jf. bilag 6.«

Svar:

Det er vigtigt at fastslå, at lov nr. 263 af 4. juni 1970 om Københavns Universitets placering og universitetscentre ikke har dannet grundlag for Sydjysk Universitetscenters (SUC) oprettelse eller virksomhed. Derimod har Indenrigsministeriet fundet, at der i forarbejderne til loven, navnlig i Folketingets forhandlinger, var den fornødne hjemmel til, at de kommunale myndigheder i området kunne give tilskud til SUC. Denne hjemmel er netop opretholdt i lovforslaget. Jeg henviser endvidere til de specielle bemærkninger til § 14, stk. 1.

Spørgsmål 24:

»Udvalget anmoder om ministerens kommentar til henvendelse af 13. november 1992 fra Folkeuniversitetet vedrørende ovennævnte lovforslag, jf. bilag 10.«

Svar:

Folkeuniversitetet er ikke nævnt i den gældende lov eller i bemærkningerne hertil, og der er således ingen ændringer i lovforslaget i forhold til i dag. Der er dog i den kommenterede udgave af gældende lov i forbindelse med teksten »bidrage til udbredelse af kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater« henvist til en bestemmelse i daværende Lov om fritidsundervisning (lovbebg. nr. 388 af 17. august 1972). En lignende bestemmelse er medtaget i lov om støtte til folkeoplysning (lov nr. 410 af 13. juni 1990). Der er således ingen ændring i situationen.

Spørgsmål 48:

»I ministerens svar på spørgsmål 1, jf. bilag 22, bebudes et initiativ med henblik på at tilvejebringe et regelsæt for forskningsbibliotekerne.

Ministeren bedes redegøre for, hvorledes forskningsbibliotekernes stilling vil være i perioden, indtil et sådant regelsæt vil kunne træde i kraft.«

Svar:

Forskningsbibliotekerne har – også i 1993 – en særlig linje i ressource-tabellerne i Finanslovens anmærkninger, som er en oversigt over ministeriets beregningsmæssige forudsætninger for den givne bevilling.

Der er således ingen ændringer med hensyn til bevillingspraksis i 1993 i forhold til praksis for FL 1992.

**Bilag til svar på
spørgsmål 3**

Justitsministeriet

København, den 23. oktober 1992

Undervisningsministeriet

Ved skrivelse modtaget i Justitsministeriet den 22. oktober 1992 har Undervisningsministeriet fremsendt et udkast til lov om universiteter med anmodning om en lovteknisk gennemgang. Undervisningsministeriet har endvidere anmodet Justitsministeriet om at bekræfte, at der ved lovforslaget bliver etableret et selvstyre for de af lovforslaget omfattede institutioner, og at undervisningsministeren følgelig ikke kan udstede generelle tjenestebefalinger med undtagelse af de områder, hvor ministeren ifølge lovforslaget kan udstede retsfor skrifter.

I den anledning skal Justitsministeriet udtale:

Ifølge de almindelige bemærkninger til lovforslaget er hensigten med forslaget at give nogle overordnede rammer, inden for hvilke den enkelte institution kan indrette sig mest hensigtsmæssigt efter egne behov og traditioner. De udfyldende regler vil ifølge bemærkningerne fremgå af institutionens statut.

Det fremgår videre af bemærkningerne, at lovforslaget er opbygget med henblik på et fagligt og økonomisk selvstyre til institutionerne, og at ministeren som følge deraf ikke i sin egenskab af øverste forvaltningsmyndighed på eget initiativ kan ændre en afgørelse, som institutionen har truffet.

Styrelsen af institutionerne er reguleret i lovens kapitel 2. Det fremgår af § 3, at konsistorium er institutionens øverste kollegiale organ, der varetager institutionens interesser som uddannelses- og forskningsinstitution og fastlægger retningslinierne for dens langsigtede virksomhed og udvikling.

Konsistorium skal endvidere godkende forslag til institutionens statut, som nærmere regulerer institutionens styrelse, organisation m.v. Statuten skal endeligt godkendes af undervisningsministeren.

Den daglige ledelse varetages ifølge § 4 af rektor.

Der er desuden i §§ 5-8 fastsat detaljerede regler om fakultetsrådenes, institutbestyrelsernes, studienævnenes, dekanernes, institutbestyrelsernes og studieledernes kompetence og opgaver.

Der er endvidere i forslaget fastsat en række regler om Undervisningsministerens kompetence til at fastsætte regler om uddannelserne og adgangen hertil samt om adgangen til at indbringe afgørelser vedrørende retlige spørgsmål for ministeren.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det må antages, at der ved reglerne om institutionernes styrelse i kapitel 2 etableres et selvstyre for institutionerne. Undervisningsministeren har således efter Justitsministeriets opfattelse ikke mulighed for ex officio at gribe ind i de afgørelser, som efter forslaget skal træffes af institutionerne. Undervisningsministeren kan alene træffe afgørelse om institutionernes forhold, i det omfang det følger af forslaget.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at kompetencefordelingen mellem de enkelte kollegiale organer på institutionerne må anses for at være så detaljeret beskrevet i loven og bemærkningerne hertil, at det må antages, at der ikke er etableret et almindeligt over-/underordningsforhold og en rekursordning mellem de kollegiale organer, ligesom der heller ikke kan antages at være adgang til delegation.

Justitsministeriet skal dog foreslå, at de almindelige bemærkninger til lovforslaget udbygges i overensstemmelse hermed, således at det ganske klart fremgår, hvad der er hensigten med lovforslaget.

Justitsministeriets lovtekniske bemærkninger er afgivet telefonisk den 22. oktober.

P.M.V.

E.B.

Niels Boesen

Bilag 2

Folkeuniversitetet
Landssekretariatet: Odense Universitet
Odense, den 13. november 1992

Folketingets Uddannelsesudvalg

Folkeuniversitetsudvalget tillader sig hermed at rette henvendelse til Uddannelsesudvalget i anledning af forslaget til ny styrelseslov for universiteter og højere uddannelsesinstitutioner. Folkeuniversitetet ønsker især at henlede opmærksomheden på udkastets paragraf 2, som fastlægger, at universiteterne foruden at drive forskning og give videregående uddannelse og værne om forskningsfriheden endvidere skal bidrage til udbredelse af kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater. Folkeuniversitetet har i snart 100 år løst denne opgave i et nært samarbejde med universiteterne om forskningsformidling og almindelig højnelse af befolkningens uddannelses- og kundskabsniveau. Via afdelinger i universitetsbyerne og et netværk af 150 lokale folkeuniversitetskomiteer etableres forskningsformidling inden for alle videnskabelige fagområder.

Det tætte samarbejde med universiteterne kommer til udtryk i lovgivningen, i lov om støtte til folkeoplysning, hvor kapitel 9 (§§ 40-43) fastlægger bestemmelser om Folkeuniversitetet og i bemærkningerne angiver en tæt sammenhæng og et tæt samarbejde med forskningsverdenen.

Folkeuniversitetet finder det væsentligt, at en modsvarende henvisning kunne komme til udtryk i den nye styrelseslov ved, at Uddannelsesudvalget knytter nogle kommentarer til lovens bemærkninger om samarbejdet mellem universiteterne og Folkeuniversitetet om udbredelse af videnskabens metoder og resultater.

Folkeuniversitetsudvalget vil meget gerne uddybe ovenstående og anmoder venligst om foretræde for Uddannelsesudvalget.

På Folkeuniversitetsudvalgets Vegne

Carl F. Wandel
formand

/ Jens E. Olesen
studierektor